

A. R. Kobetiaik

SEPARATION ON THE JURISDDICTION OF MODERN UKRAINIAN ORTHODOX

The article deals with the problem of the current jurisdictional division of Ukrainian Orthodoxy into three main branches. During the years of independence, our crew never received a long-awaited religious reconciliation. Today, Ukraine is one of the largest Orthodox countries in the world. Since 1991, Orthodox churches, which are different in their jurisdiction, operate in parallel, and they are not mutually recognized and opposed to each other. Having a common Volodymyr christening and being the same or similar in content, they differ in their own institutionalization in Ukrainian society. The process and conditions of historical formation and the moment of occurrence are analyzed; universal and all-Orthodox recognition; institutionalization as a socially important element; modern development; distribution and transformation during the years of independence of the parish network of each of the Orthodox churches represented in Ukraine. It has been established that the canonical recognition of the newly formed Orthodox Church of Ukraine will contribute to the consolidation of the Ukrainian nation and the strengthening of the independence of the state. This is extremely important for the formation of a new civil society in Ukraine. Moreover, the new united church is one of the indispensable elements of the establishment of Ukrainian statehood and its weight in the international arena.

At the same time, there are a number of unresolved issues. In itself, Tomos did not combine all branches of Orthodoxy into a single church at this time. Problems of simony, dominance of the episcopate in comparison with priests, Sodom sin, super-luxurious bishop's life, church extortion, low level of general and spiritual education of the majority of clergy, lack of official employment of the clergy, extracurricular profitable activity of clergy and others remain unsolved. At the beginning of 2019, the jurisdictional separation continues. The pro-Russian church in the vast majority of dioceses and parishes does not participate in the process of association. Only the beginning of the CSP as a legal entity and its official registration have begun. Delegates are expected to be nominated and the first Organizing Synod of the newly formed church structure is to be convened. It is important to declare its existence, but to achieve its recognition by all the local churches of the world without a real and complete unification of the currently divided Orthodox churches in Ukraine will be difficult. Therefore, the in-depth analysis of the jurisdictional division of Ukrainian Orthodoxy in its historical section will give an opportunity to explain as much as possible the essence and reasons for the distinction for their possible elimination and further unification.

Key words: jurisdiction, autocephaly, Orthodoxy, cathedral, Orthodox church, hierarchy, religious community, metropolitan, parish.

A. P. Кобетяк

ЮРИСДИКЦИОННОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО ПРАВОСЛАВИЯ

В статье рассматривается проблема современного юрисдикционного разделения украинского православия на три основные ветви. После получения независимости в Украине параллельно функционируют разные по юрисдикции православные церкви, которые не имеют взаимного признания и противопоставляются друг другу. Анализируется процесс исторического становления, общемирового признания, современного развития, а также распространения и трансформации приходской сети каждой из церквей. Установлено, что каноническое признание мировым православием Поместной церкви Украины будет способствовать консолидации украинской нации и утверждению независимости государства.

Ключевые слова: юрисдикция, автокефалия, православие, собор, православная церковь, иерархия, религиозная община, митрополия, приход.

УДК 2-63:316.32

О. О. Кудин, кандидат філософських наук

РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Стаття присвячена одній з найактуальніших проблем сучасного релігієзнавства – проблеми взаємовпливів релігії й глобалізаційних процесів. Наголошується, що сам термін "глобалізація" не є остаточно розкритим з точки зору методології. Обґрунтовується положення щодо взаємопов'язаності релігійних і глобалізаційних процесів з їх головними аспектами – аксіологічним і етичним. Аналізуються впливи економічної, культурної, інформаційної та релігійної глобалізації на людину, особлива увага приділяється виникненню та поширенню нетрадиційних релігійних рухів і течій, що можуть призвести до виникнення "одномірної людини". Також прослідковується зв'язок глобалізації з релігійним фундаменталізмом та його крайніми проявами – тероризмом.

Ключові слова: релігія, глобалізація, людина, діяльність, соціум, нетрадиційні релігійні течії, економіка, політика, транснаціональні корпорації, цінності.

Актуальність теми. В ситуації дослідження теоретичних засад сучасного релігієзнавства прослідковується певна неузгодженість щодо існуючих підходів, причина чого полягає в недостатній розробленості методології аналізу релігії. Початок минулого століття характеризується домінантою гегелівської та неокантіанської концепції, теоретичні здобутки яких є актуальними й дотепер в плані основи для методологічних засад релігієзнавчих досліджень. Одним із важливих понять у сьогоденні постає поняття "глобалізація", що використовується для позначення великої кількості соціальних процесів, подій та явищ. Сучасність демонструє неоліберальні реформи, що відбулися в багатьох країнах світу, появу та стрімкий розвиток транснаціональних корпорацій, зростання світової торгівлі та інвестицій, посилення міграційних потоків та ін. У багатьох випадках, взагалі, не усвідомлюється зміст поняття "глобалізація", його дефініції бувають протилежними. Найбільшої актуальності визначення ролі та місця глобалізаційних процесів набуває в зв'язку зі світовою релігійною ситуацією, особливо це стосується України. Актуальними також постають питання щодо позитивного чи негативного впливу глобалізаційних процесів на соціокультурний фон конкретних країн, чи є глобалізація пов'язаною з минулим або це повний розрив з ним та ін. Окрім

того, феномен глобалізації у взаємопов'язаності з релігійними процесами має й інший аспект – етичний. Слід погодитися з думкою українських дослідників, яку вони висвітлили у колективній праці "Теоретичні проблеми сучасної етики", що "...природа і сутність моральних проблем інформаційного суспільства постають як результат виклику, отриманого людством внаслідок кризи, що виникла в процесі історичного розвитку техніки і технології. У цьому сенсі сама моральна дилема визначається як виклик традиційній культурі, у якій й виявляється невідповідність технічного прогресу моральним ідеалам людства. А технічний і технологічний прогрес трактується багатьма сучасними дослідниками в термінах "етичного вакууму" [3, с.6]. В плані такого "етичного вакууму" можна говорити й про сучасні релігійні процеси, зокрема, про поширення нетрадиційних релігійних течій і рухів.

На жаль, й дотепер, впливи глобалізації на релігію, на нашу думку, проаналізовані недостатньо. Різноманітні релігії пропонують або співіснування і "входження" до глобалізаційних процесів, або їх ігнорування. На нашу думку, глобалізація як така передбачає, перш за все, створення системи загальнолюдських цінностей і основою цієї системи є людина. Безперечно, такий підхід не відповідає настановам певних релігій, які пропо-

нують власні системи цінностей. В такий спосіб, глобалізація віддаляє людину від релігійної ідентичності, "переводить" її до плану загальнолюдських цінностей.

Ступінь розробленості проблеми. Процесуальний характер глобалізації аналізується в працях як українських, так і зарубіжних вчених – С.Гантінгтона, Е.Гідденса, С.Губанова, С.Кримського, Ю.Павленка, Дж.Стиглиця та ін. Щодо розгляду співвідношення глобалізаційних процесів і релігії, то слід згадати праці відомого українського дослідника В.Сленського (ідеться про впливи глобалізації на православ'я); М.Вагабова, С.Іваненка, Р.Лункіна (впливи глобалізації на протестантизм); С.Ван Віхелена, О.Ігнатенка (впливи на іслам); О.Юдіна (впливи на католицизм) та ін. Важливою проблемою для релігієзнавства є поширення нетрадиційних релігій у взаємозв'язку з глобалізацією. Ця проблема розглядається в працях В.Балагушкіна, Д.Макдауелла, Т.Роззака, В.Титаренко, Д.Стюарта, В.Ферроні та ін. На нашу думку, у вищезазначених авторів, по-перше, відсутня цілісна характеристика трансформацій традиційних релігій під впливом глобалізації; а по-друге, відсутній аналіз нетрадиційних релігій у зв'язку з соціальною проблемою – безпекою соціуму; обумовленості появи та поширення нетрадиційних релігій, виявам та проявам сучасних тенденцій опозиційної релігійності. Таким чином, йдеться про недостатню розробленість питань про місце та роль релігії в процесах глобалізації. Конкретизується ця проблема в наступних аспектах – у вияві специфіки глобалізації в соціокультурній і релігійній сферах; у відповідних реакціях традиційних релігій на глобальні трансформації світу та на поширення нетрадиційних культур та рухів.

Метою статті є аналіз ставлення релігій до глобалізаційних процесів, реакцію релігійної сфери на них.

Ми вже наголошували на процесуальному характері глобалізації, важливим є те, що це – процес формування і наступного розвитку єдиного світового економічного простору на ґрунті інноваційних підходів, на основі нових комп'ютерних технологій. Дійсними носіями влади, у такому випадку, постають транснаціональні корпорації, серед яких важливе місце посідають нетрадиційні релігійні рухи. У сьогоденні глобалізація призводить до певної уніфікації сучасного соціуму, до його дегуманізації, що, фактично, одночасно призводить до знищення як національних культур, так і негациї досягнень світової культури. Відбувається знищення культури, усталеної системи цінностей, що має свої прояви у підміні культурних взаємовідносин суто технологічними взаємовідносинами; виникає мультикультуралізм, метою якого є створення та поширення так зв. "індивідуальної" культури; пригнічення доміантних, базових цінностей культури – моральних, моральнісних, релігійних. Таким чином, масова культура і виступає такою індустрією задоволення, яка спрямована не на творчість, гармонійність та розвиток людини, але на її уніфікацію. Глобалізація як така "розбиває" традиційні зв'язки між людьми, людина постає агресивною, стомленою, відчуженою, незадоволеною життєвими обставинами і можливостями. Ідентифікація і самоідентифікація особистості мають проблематичний характер, людина все більше занурюється у віртуальний світ, проживає своє життя у світі недійсного, примарного. Це й може призвести до виникнення "одномірної людини" (Г.Маркузе), яка повністю позбавлена цінностей національної релігійно-культурної ідентичності. Людину необхідно розглядати тільки в єдності її зв'язків, її потреб та інтересів. Людина – це система і в зв'язку з цим, слід погодитися з

думкою відомого психолога О.М.Леонтьєва, який в праці "Розвиток психіки в онтогенезі" обґрунтовує визначення особистості, яке має принципове методологічне значення для нашої проблеми: "...Особистість є системою і тому "надчуттєвою" якістю, хоча носієм цієї якості є чуттєвий, тілесний індивід з усіма вродженими і набутими якостями. Вони, ці якості, складають тільки умови (передумови) формування і функціонування особистості, як і зовнішні умови та обставини життя, що є у долі індивіда. З цієї точки зору проблема особистості створює новий психологічний вимір: *інший*, ніж вимір, у якому проводяться дослідження тих або інших психічних процесів, окремих якостей і станів людини; це – дослідження її місця, *позиції* в системі, яка є системою суспільних зв'язків, *спілкувань*, які відкриваються їй; це – дослідження того, *що, заради чого і як* використовує людина вроджене і набуває нею..." [2, с.385].

Якщо говорити про сфери впливу глобалізації, то саме завдяки ній трансформуються економічна і політична сфери соціуму, в тому числі й українського. Саме глобалізація в сфері економіки визначає формування усталеної системи міжнародних відносин, а її політичне оформлення сприяє появі та поширенню багатьох міжнародних релігійних корпорацій, центрів, асоціацій та ін. Що стосується характеру сучасної культурної глобалізації, то він є американським за своїм походженням, супроводжується процесами вестернізації, коли напрям культурного впливу є спрямованим не від центру до периферії, а навпаки. Слід зазначити, що найбільш суттєві впливи східної культури відбуваються не завдяки організованим релігійним рухам, а в плані культури New Age. Впливи New Age на багатьох людей у Європі й Америці є очевидними на двох рівнях. По-перше, йдеться про рівень уявлень цих людей – містичні зв'язки поміж людьми (карма; перевтілення; містичні зв'язки людини і оточуючого довкілля та ін.); по-друге, на рівні реакцій поведінки (медитативні практики, йога, бойові мистецтва). New Age приваблює багатьох спеціалістів, які досліджують релігійні процеси.

Слід також зазначити, що одним із найбільш парадоксальних проявів глобальних трансформацій у контексті нетрадиційних рухів є збереження та поширення язичництва. В Україні існує "Рунвіра", "Нова віра" та ін. язичницькі організації. Головною особливістю реакції язичницьких релігій на глобалізацію є те, що вони обирають завжди дві відповіді. Йдеться або про радикальний антиглобалізм (повернення до культури пращурів, єднання з природою, народні вірування та звичаї), або про оптимізм, який межує з радикальним демократизмом і лібералізмом. Але, в цілому, язичництво все більше і більше тяжіє до лібералізму, обирає шлях глобальних трансформацій.

У контексті проблеми, яку ми розглядаємо в цій статті, також необхідно звернути дослідницьку увагу на нетрадиційні релігійні об'єднання нео-протестантського напрямку. Свідків Ієгови, мормонів, неоп'ятидесятників та ін., фактично, об'єднує одне – вони всі є більш подібними до транснаціональної корпорації, ніж до релігії. Ці об'єднання, за своєю суттю, є бізнесовими, що відповідає потребам та інтересам певної частини соціуму. Вони мають великі фінансові ресурси – заводи, нерухомість, готелі, ресторани та ін. При цьому, існують й маленькі організації подібного плану. Таким чином, можна говорити про розподіл нетрадиційних релігій на глобальні й локальні. Локальними є такі, впливи яких розповсюджуються в одному або двох регіонах, не виходять поза межі країни. Щодо впливів глобалізації на

такі релігійні утворення, то вони є мінімальними. Крім того, такі утворення є, у більшій мірі, тоталітарними утвореннями, що підкоряються харизматичному лідеру, вони ізольовані від соціуму і, в такий спосіб, від глобалізації. На відміну від локальних, глобальні нетрадиційні релігії є "продуктом" глобалізаційних процесів. Але, якщо в економічній, соціокультурній сферах глобалізація – це уніфікація, це знищення меж і розрізень, то релігійна глобалізація містить у собі розмаїття релігійного характеру. Безперечно, нетрадиційні релігії, як локальні, так і глобальні, виступають серйозними конкурентами для традиційних релігій і викликають негативну реакцію з боку останніх. Однією з характеристик нетрадиційної релігійності є місіонерство. І, в цьому випадку, не йдеться про окремих людей – проповідників, учителів та ін., але місіонером повинен бути кожний послідовник нетрадиційної релігії. Вони мають свої рекламні засоби, певні методи навчання, презентації, семінари, рекламні акції, сайти в Інтернеті й публікації в пресі. Також використовуються й суто прагматичні мотиви – досягнення успіху в кар'єрі, здоров'я, комунікація, а також особливі духовні практики – містичний досвід, містичне споглядання, понад-людські здібності. Отже, новітні релігійні течії – це феномен, який є "продуктом" руху сучасної цивілізації й які, в містифікованому вигляді, пропонують вирішення найбільш гострих і актуальних проблем, що породжує сучасна цивілізація. В процесі аналізу індивідуалізації культури в сучасному світі, слід зазначити, що глобалізація не виступає як безпосередня причина індивідуалізації. Сучасні зміни в соціумі – мінливість його структури, швидкість культурних зрушень, зростання географічної, професійної мобільності людей, нові індивідуалізовані види діяльності, – все це, теж є причинами індивідуалізації. Глобалізація є також тим процесом, що ослаблює комунікативні зв'язки людей, психологічну значущість, навіть, родинних зв'язків, взагалі негативно впливає на ціннісно-духовну і емоційну насиченість життя людини. Взаємодія глобалізації й індивідуалізації у свідомості людини є багатоманітною. Насправді, це – два різноспрямованих процеси і водночас – вони взаємодоповнюють одне одного. Людина постає не тільки приналежною до власної культури, власного народу, вона постає приналежною цілому світові, всім народам і всім культурам.

Інформаційна глобалізація призводить до породження феномена "глобального інформаційного співтовариства". Цей термін досить широкий і включає в себе, перш за все, глобальну уніфіковану інформаційну індустрію, що розвивається на тлі безперервно зростаючої ролі інформації та знання в економічному і соціально-політичному контексті. Це поняття передбачає, що інформація стає в суспільстві величиною, що визначає всі інші життєві виміри. Дійсно, відбувається інформаційна та комунікативна революції, що змушують переосмислити ставлення до таких фундаментальних понять як "простір", "час" і "дія", "діяльність". Адже глобалізація може бути охарактеризована як процес стиснення часових і просторових дистанцій. "Стиснення часу" є зворотною стороною стиснення простору. Скорочується час, що було потрібно для звершення складних просторових дій. Відповідно, кожна одиниця часу ущільнюється, наповнюється кількістю діяльності, багаторазово перевищує те, яке можна було зробити будь-коли раніше. Коли час стає вирішальною умовою здійснення безлічі інших подій, наступних за певною дією, цінність часу значно зростає.

Вищезазначене дозволяє зрозуміти, що простір і час стискаються не самі по собі, а в рамках комплексних – просторових і тимчасово розведених – дій. Суть інновацій полягає в можливості ефективного менеджменту простору і часу в глобальному масштабі: об'єднання маси подій в різний час і на різних ділянках землі в єдиний цикл. У цьому узгодженому ланцюжку подій, переміщення, трансакції кожен окремих елемент набуває значення для можливості цілого. Сучасний німецький філософ Д. Генріх у праці "Свідоме життя. Дослідження співвідношення суб'єктивності та метафізики" зазначає: "Те, що пригнічує і зворушує наше життя, для нас самих не настільки ясне, щоб ми могли висловити його належним чином. У справах і потребах повсякденності від нас прихований навіть властивий рух нашого життя та занепокоєння з приводу значущості життя. Ця прихованість іще зростає тоді, коли всі шляхи, що могли б вести наше життя до ясності нас самих, і без того видаються спотвореними, тому відмова від сформованого примусами системи повсякдення підтримується основним розчаруванням або іронічною самодистанцією" [1, с. 1].

Глобалізація вочевидь сприяє зростанню релігійності й збереженню традиційних, вкорінених у релігію інституцій суспільного життя – зокрема, американський вплив на Європу сприяє поширенню протестантського фундаменталізму, руху проти абортів, пропагуванню сімейних цінностей. Водночас глобалізація сприяє поширенню в Європі ісламу і, взагалі, сприяє формуванню, в більшості країн Старого Світу, секулярної системи суспільних відносин. Так, наприклад, Ірландія – найбільш глобалізована держава світу. І, одночасно, населення цієї країни демонструє найбільш послідовну в Європі релігійну поведінку. Однак, у багатьох випадках, "цінності глобалізації" руйнують політичну ідеологію, пов'язану з релігією; характер національної самосвідомості етносів; місце і роль релігії в житті суспільства. Руйнування ідеологій і соціальних відносин, в які органічно століттями була вбудована релігія, кидає їй небезпечний виклик, на який вона повинна знайти гідну відповідь, бо іноді під питанням опиняється саме існування та функціонування релігії в суспільстві. Сучасна глобальна релігійність – американська за своїм походженням і, в значній мірі, протестантська за змістом. Єдина риса сучасної "глобальної" релігійності, спочатку не властива американській культурі, але яка є закономірним наслідком глобалізації, – це де-територіальність релігії. Релігія постає розсіяною поверх традиційних конфесійних, політичних, культурних і цивілізаційних кордонів. Будь-яка релігія знаходить своїх прихильників там, де історично їх ніколи не існувало, і втрачає свої впливи в регіонах традиційного поширення. Суб'єктом вибору все більше постає окрема особистість, незалежна від приналежності до будь-якої релігійної або етнокультурної традиції. Плюралізм і, навіть, еkleктизм релігійних поглядів поширюються не тільки на рівні різних товариств, але й на рівні індивідуальної свідомості віруючих. Масового поширення набувають еkleктичні світоглядні характеристики, що поєднують, логічно і генетично, не пов'язані між собою елементи, почерпнуті з різних традиційних релігій, квазінаукові й, навпаки, примітивні фольклорні уявлення, переосмислення і перетворення образів масової культури. Найбільш часто старі традиційні релігії прагнуть повернути собі колишній вплив, граючи на почуттях етно-національної самосвідомості. Цей зв'язок може бути виправданий не тільки історично, але і просторово – культурно-національною прив'язкою церков до певних етносів,

територій та країн. Глобалізація ж у вигляді вестернізації та культурної уніфікації змушує спільноти на активні дії по зміцненню своєї самоідентифікації та самореалізації, загострюючи почуття національної самосвідомості і культурно-історичної приналежності. Етно-національний і релігійний інтереси тут не є ідентичними, але перед спільною проблемою вони постають солідарними. А в свідомості людей ці два фактори найчастіше зрощуються, нерідко підмінюючи одне одного.

У сучасному світі присутня тенденція усвідомлення значущості релігії, на протигагу незворотної секуляризації. При цьому відбувається свого роду формування ринку релігій – "релігійного глобал-маркету", що діє за принципом вільної пропозиції й вільного вибору.

У релігійних процесах діють інші тенденції глобалізації, ніж у фінансових або технологічних сферах. Глобалізація не тільки інтегрує, але й диференціює, а стосовно релігії – регіоналізує, спеціалізує, відокремлює. Саме тому так співзвучні релігійна і національно-культурна реакції на глобалізм. Відповідно, глобальна культура може не тільки сприяти об'єднанню і, навіть, додати свій внесок у "релігійний ренесанс", але містить у собі певний контр-уніфікаційний потенціал, який діє на протигагу тенденції нівелювання культурних відмінностей, в яких так часто звинувачують глобалізацію. І вже підсумком глобалізму і постмодерну стало не тільки ослаблення ролі національних урядів, але й майже повсюдне, лінгвістичне, культурне розмежування. Більше того, не менш помітним підсумком є зростання та посилення місцевих тенденцій, фрагментація суспільства і регіоналізм, який зокрема, визнається чи не головною перешкодою на шляху консолідації загальноєвропейських зусиль.

Характеризуючи релігійні процеси доби глобалізації, не можна залишити поза дослідницькою увагою, яка спостерігається останнім часом у всьому науковому світі, щодо підйому та активізації фундаменталістських релі-

гійних рухів. Релігійний фундаменталізм опинився під пильною увагою не тому що прагне в минуле або бореться за канонічну чистоту, а тому що виявився щільно пов'язаним з крайніми агресивними силами в суспільстві, ставши ідейно-психологічною, морально-ціннісною, релігійно-правовою основою тероризму, який, в свою чергу, став незмінним супутником глобалізації.

Висновки. Глобалізація не протистоїть вірі, проблеми виникають при накладенні глобалізації на релігійну матрицю. Глобалізація, за визначенням, не може пристосовуватися до специфіки кожної цивілізації, але спроба не враховувати культурні та релігійні відмінності призводить до відповідної реакції, що виявляється в зростанні фундаменталістських настроїв, й їх крайньому прояві – тероризмі. Дане протиріччя призводить до дифузії політики і релігії, яка стає потужним інструментом, що має величезну руйнівну силу. Сьогодні необхідно осмислити місце релігії в глобалізаційних процесах. У зв'язку з цим видається актуальним провести комплексне дослідження взаємовпливу глобалізації та релігійного життя суспільства.

Список використаних джерел:

1. Генрих Д. Свідоме життя. Дослідження співвідношення суб'єктивності та метафізики./ Д.Генрих. – К.: КУРС, 2006. – 188 с.
2. Леонтьев А.Н. Развитие психики в онтогенезе/А.Н.Леонтьев. // Избранные психологические труды. – В 2-х т. – Т.1. – М.: Педагогика, 1983. – С.280 – 385.
3. Теоретичні проблеми сучасної етики. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. /Т.Г.Аболіна, А.М.Єрмоленко та ін.. – 2-ге видання, переробл. та допов. – К.: ВД "Авіценна". 3013. – 344 с.

Надійшла до редколегії 27.03.19

A. A. Kudin

RELIGION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION PROCESSES

The article is devoted to one of the most urgent problems of modern religious studies – the problem of mutual influence of religion and globalization processes. It is noted that the term "globalization" itself is not completely open in terms of methodology. The article substantiates the position on the interrelation of religious and globalization processes with their main aspects – axiological and ethical. We can talk about the distribution of non-traditional religions on global and local. Local are those whose impacts are spread in one or two regions, do not go beyond the country. As to the effects of globalization on such religious entities, they are minimal. In addition, such educations are, to a greater degree, totalitarian entities that are subject to a charismatic leader, they are isolated from society and, thus, from globalization. Unlike local, global non-traditional religions are a "product" of globalization processes. But, if in the economic, socio-cultural spheres globalization is unification, it is the destruction of borders and divisions, and then religious globalization includes a diversity of religious nature. Undeniably non-traditional religions, both local and global, are serious rivals for traditional religions and cause a negative reaction from the latter. The influence of economic, cultural, informational and religious globalization on a person is analyzed; special attention is paid to the emergence and spread of non-traditional religious movements and currents that may lead to the emergence of a "one-dimensional person". There is also a link between globalization with religious fundamentalism and its extreme manifestations – terrorism.

Key words: religion, globalization, person, activity, social, non-traditional religious trends, economics, politics, transnational corporations, values.

A. A. Kudin

РЕЛИГИЯ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Статья посвящена одной из актуальных проблем современного религиоведения – проблеме взаимовлияния религии и глобализационных процессов. Отмечается, что сам термин "глобализация" не является окончательно раскрытым с точки зрения методологии. Обосновывается положение о взаимосвязанности религиозных и глобализационных процессов с их главными аспектами – аксиологическими и этическими. Анализируются влияния экономической, культурной, информационной и религиозной глобализации на человека, особое внимание уделяется возникновению и распространению нетрадиционных религиозных движений и течений, которые могут привести к возникновению "одномерного человека". Также прослеживается связь глобализации с религиозным фундаментализмом и его крайним проявлением – терроризмом.

Ключевые слова: религия, глобализация, человек, деятельность, социум, нетрадиционные религиозные течения, экономика, политика, транснациональные корпорации, ценности.